Tijdschrift Sociale Vraagstukken/Movisie, Hogeschool van Amsterdam,
de Vrijwilligersacademie, Eropaf! en Vrije Universiteit Amsterdam presenteren:

- Nationaal Laboratorium -

Burgers, buitenlui en beleidsmakers

De spanning tussen formeel en informeel in de participatiesamenleving

6 november 2015

Koop hier kaarten!

Inclusief het boek 'De ondernemende burger' en het themanummer van tijdschrift Sociale Vraagstukken over de spanning tussen formeel en informeel.

Vrijwilligers en burgers nemen het heft in handen in buurten en wijken - of het nu gaat om buurtontwikkeling, zorg of welzijn - informele initiatieven nemen steeds meer publieke taken over. Ze eisen nadrukkelijk hun positie op en hoewel er lovend over de 'participatiesamenleving' wordt gesproken, blijkt het voor gemeenten, welzijnsorganisaties en andere bakens van de 'systeemwereld' moeilijk om adequaat op deze beweging van onderop te reageren.

Het Nationaal Laboratorium **'Burgers, buitenlui en beleidsmakers'** op 6 november gaat over de spanning tussen bestaande structuren en informele initiatieven. In dertien themalabs gaan we met elkaar in gesprek over de knelpunten en kansen. We brengen verschillende perspectieven bij elkaar en zoeken samen naar duurzame oplossingen.

Met bijdragen van onder (veel) meer: Justus Uitermark, Radboud Engbersen, Birgit Oelkers, Jos van der Lans, Nynke Andringa, Nanke Verloo, Gert Schout, Sebastian Abdallah, Willy Donkers en tal van initiatiefnemers van burgerinitiatieven.

Programma en informatie

09:00 Inloop en koffie/thee

10:00 Opening door ochtendvoorzitter Samira Bouchibti

Inleidingen op het thema.

Met Justus Uitermark, Nanke Verloo, Willy Donkers (de 'burgemeester' van Elsendorp) en Birgit Oelkers

12:30 Lunch

13:15 Aanvang laboratoria. Geen klassieke workshops maar laboratoria. Aan de hand van verschillende inhoudelijke inleidingen over het lab-thema gaan de deelnemers verder met elkaar in gesprek. Interactief en met resultaat.

15.15 Koffie/thee

15:45 Jos van der Lans en Marc Rakers brengen de resultaten van de labs bij elkaar. Kunnen we een lijn ontdekken? Wat is er nodig om de verhouding tussen formeel en informeel meer vloeiend te krijgen? Hoe gaan we verder?

16:45 Afsluiting en netwerkborrel.

Wanneer	:	Vrijdag 6 november, van 10:00 tot 16:30 uur
Waar	:	De Buurtzaak, Chris Lebeaustraat 4, Amsterdam Slotervaart
Koop kaarten via	:	**Kaartverkoop Burgers Buitenlui en beleidsmakers**
Toegangsprijs	:	**Gemiddeld** € 85,- per deelnemer
Toegankelijkheid	:	**De Buurtzaak** is toegankelijk voor rolstoelen
Bereikbaarheid	:	**Treinstation** Amsterdam Lelylaan (10 min lopen) **Metrostations** Lelylaan of Postjesweg (idem) **Auto:** parkeren in de buurt kost 2,40 per uur, een goedkoper alternatief is **P + R**

Genivelleerde toegangsprijzen

Omdat we vinden dat onze congressen en symposia toegankelijk moeten zijn voor iedereen die interesse heeft organiseren we deze goedkoop mogelijk. Ook hanteren we verschillende toegangsprijzen. Wij vertrouwen er op dat de mensen en instellingen met iets meer financiële middelen deelname mogelijk zullen maken voor de mensen en instellingen met minder middelen. Wie klikt op **Kaartverkoop Burgers Buitenlui en beleidsmakers** krijgt verschillende betaalopties. Maak uw eigen keuze. Vrijwillige bijdragen en giften zijn welkom!

Neem zelf uw naambordje mee

Velen van ons bezoeken vaker congressen en symposia. Bijna altijd krijgen we daar een naambordje. Wij verzorgen dit niet maar vragen u om uit de stapel naambordjes die u thuis hebt liggen en een te kiezen van een bijeenkomst waar u recent bent geweest. Zo kunnen de andere deelnemers aan Burgers Buitenlui en Beleidsmakers toch zien wie u bent.

Congresmap in ontwikkeling

Dit programma is tegelijk de congresmap. Tot aan de dag van het natlab op 6 november blijft dit programma in ontwikkeling. We voegen namen toe, plaatsen inhoudelijke stukken en links naar websites en werken de thema's van de laboratoria verder uit. Wij raden u daarom aan om dit programma regelmatig opnieuw te bekijken en het desgewenst kort voor 6 november uit te printen.

Geen workshops maar labs

Omdat workshops bij congressen en symposia vaak niet leiden tot echt 'samen verder komen' organiseren wij laboratoria. Deze duren ruim twee uur. In deze twee uur leveren een paar mensen inhoudelijke ingrediënten op het thema van het lab. Gebruik makend van deze ingrediënten gaan de deelnemers met elkaar in gesprek over hoe het verder zou moeten met het thema. De hoofdlaborant zorgt er voor dat iedereen kan bijdragen en dat er aan het eind van het lab resultaten liggen.

Verslag
Wij zorgen voor verslaglegging. Zowel inbeeld als op schrift. Alle deelnemers ontvangen deze verslagen achteraf per mail.

Aan het eind van de dag ontvangen alle deelnemers een exemplaar van het boek De ondernemende burger en van het speciaal voor dit Nationaal Laboratorium gemaakte themanummer van het Tijdschrift Sociale Vraagstukken.

Boeken voor De Buurtzaak

De Buurtzaak is onze congreslocatie. Dit huis van de wijk wordt door veel mensen uit de buurt bezocht. Er is ook een weggeefbibliotheek. En deze heeft altijd behoefte aan boeken. Dus; wie boeken over heeft die aan een tweede leven (en lezer) toe zijn, neem ze mee en doneer ze aan de weggeefbibliotheek van De Buurtzaak.
Met veel dank.

De Labs

1. Sociale wijkteams
2. Zonder basisinkomen geen participatiesamenleving
3. Ondernemende burgers en de confrontatie met de systeemwereld
4. Worden sociale professionals overbodig?
5. Zorgen en borgen: op zoek naar duurzame structuren
6. De paradox van de democratie
7. Verplicht vrijwillig
8. Burgermoed
9. Buurtgezin of gedwongen uithuisplaatsing?
10. Schuldhulpverlening anders
11. De nieuwe sociale professional in opleiding
12. Tijdelijk thuis: vluchtelingen onder dak bij gastgezinnen
13. Zelfbeheer in de maatschappelijke opvang

1. Sociale Wijkteams

Aansluiten bij de leefwereld is het motto van veel sociale wijkteams. Met allerlei verschillende disciplines in één team is gepaste ondersteuning dichter bij de burger en gaat hulpverlening sneller en efficiënter. Vanuit hetzelfde idee staat samenwerking met vrijwilligers bij de meeste wijkteams hoog op de agenda. Maar lukt het professionals vanuit hun formele structuren wel om samen te werken met vrijwilligers, die toch het toonbeeld zijn van informeel denken?

De vrijwilliger die onderdeel is van het sociale wijkteam wordt vaak gezien als verlengstuk van de professional. De kracht die ligt in zijn of haar informele positie wordt niet altijd benut. Hierdoor krijgt hij semiprofessionele taken, die weer verantwoordingskwesties met zich meebrengen. De vrijwilliger is immers geen hulpverlener. Hoe zorg je ervoor dat vrijwilligers wel een volwaardig teamlid worden, zonder dat ze gedwongen worden de professionele logica over te nemen? Is gelijkwaardige samenwerking tussen professionals en vrijwilligers mogelijk? Zijn vrijwilligers ondersteunend aan de wijkteams, of is dit juist andersom?

Hoofdlaborant: Astrid Philips - team ED en ervaringsdeskundige Hogeschool van Amsterdam

Ingrediënt 1: Nynke Andringa – Teamleider wijkteam zuid-west Leeuwarden en columniste Sozio
Ingrediënt 2: Wouter Burger – Trekker van wijkteam Centrum en Gors en website www.swtpurmerend.nl. Werkt bij CLUP Welzijn in Purmerend

Achtergrond:
Wijkteams op Sociale Vraagstukken

2. Zonder basisinkomen geen participatiesamenleving

De focus op betaalde arbeid en het onderscheid tussen werkenden (wel productieven) en niet werkenden (niet productieven) staat de echte participatiesamenleving in de weg. Draagt invoering van een basisinkomen bij aan het realiseren van een samenleving waaraan iedereen naar vermogen kan en mag bijdragen?

Hoofdlaborant: Marc Räkers

Ingrediënt 1: Loes van Zuijlen – Verantwoord anders
Ingrediënt 2: Ad Planken - Vereniging basisinkomen

Achtergrond:
Participatiesamenleving op Sociale Vraagstukken
Basisinkomen, go wethouders, go
Tegenlicht / VPRO: Gratis geld
Artikel: Vrij van controledrift, bureaucratie en armoede met een basisinkomen

3. Ondernemende burgers en de confrontatie met de systeemwereld

Burgers die een buurthuis of zwembad overnemen worden vaak ruw geconfronteerd met de genadeloos vertragende systeemwereld. Ook het takenpakket van vrijwilligers groeit. Ze worden afgerekend op output, en moeten net als de professional registreren en met protocollen werken. Werken regels verstikkend of kunnen ze ook versnellend werken?

Hoofdlaborant: Marcel Ham (hoofdredacteur Sociale Vraagstukken)

Ingrediënt 1: Willy Donkers (de 'burgemeester' van Elsendorp)
Ingrediënt 2: Ans Mers motor van het door bewoners beheerde buurtcentrum Het klokhuis in Amersfoort
Ingrediënt 3: Titus Schlatmann en medewerkers buurthuis in zelfbeheer De Nieuwe Jutter - Utrecht

Achtergrond:
Burgers nemen het over op Sociale Vraagstukken
Wijkcentrum het klokhuis voorspelt ondergang

4. Worden sociale professionals overbodig?

Er woedt een ideologische strijd over de vraag of actieve burgers professionals nodig hebben. Is het tijdperk van de sociale professionals voorbij door de herontdekking van initiatief- en gemeenschapskracht in buurten en wijken? Of zijn ze toch onmisbaar? Veelgebruikte termen in die discussie zijn 'passieve bewoners activeren', 'kwetsbare burgers opvangen' en 'cliënten ondersteunen'. Allemaal woorden, die de superioriteit van professionals als experts benadrukken.

Waardoor bewoners pionnen worden in een academisch schaakspel over beroepsgroepen en organisaties. Kunnen we zonder of moeten professionals een andere rol nemen? Welke dan? In dit lab gaan we dicht op de bewonerspraktijk 'laagvliegen'.

Hoofdlaborant: Birgit Oelkers - lees hier haar visie op Community building

Ingrediënt 1: Jeanette Eleonora - wooncomplex De Koornhorst
Ingrediënt 2: Marleen Kamperveen – wooncentrum voor ouderen De Drecht
Ingrediënt 3: Alida Landbrug - initiatiefnemer stadsdorp in Zuidoost
Ingrediënt 4: Radboud Engbersen – Burgers hebben hulp nodig bij het zelf doen
Ingrediënt 5: Marcel Spierts – Lees hier o.a. Sociale professionals in 2020: een toekomstagenda

Achtergrond:
Journaal RollingStone 'Alledaagse vormen van community building in seniorencomplexen'
Over community building in De koornhorst 'Je zou er bijna opgewekt van kunnen worden'

5. Zorgen en borgen; op zoek naar duurzame structuren

Informele initiatieven zijn kwetsbaar op de langere termijn. Tijdelijke financieringen, huurcontracten en regelconstructies belemmeren de doorontwikkeling. Hoogste tijd voor een krachtig signaal van de bewonersinitiatieven rond welzijn en zorg aan andere initiatieven, gemeenten en andere overheden, zorgaanbieders en zorgverzekeraars. Dit signaal begint met de meerwaarde: bewoners organiseren een betere kwaliteit welzijn en zorg tegen een lagere prijs. Dat is de kracht van waaruit bewoners moeten gaan spreken. Niet met de pet in de hand, maar als degene met een goed verhaal. Het signaal wordt nog sterker als we door de oogharen kijken en zien dat er veel meer gaande is rond de organisatie van de (buurt) samenleving. Een diversiteit aan lokale initiatieven passeren dan de revue. Gezamenlijk vormen ze een laboratorium van publieke initiatieven die zich richten op zorg en welzijn maar ook op bijvoorbeeld energie, voedsel, werk en bouw etc. De meerwaarde van dat verhaal willen tijdens deze workshop samen met de deelnemers onderzoeken en neerzetten, omdat wij denken dat eigen kracht de beste borging is voor welk bewonersinitiatief dan ook. Hoe gaan we dat doen? Hoe deel je kennis? Wat is daar voor nodig?

Hoofdlaborant: Krijn van Beek (voorzitter redactie Sociale Vraagstukken)

Ingrediënt 1: Jurgen van der Heijden - Omzien naar elkaar
Ingrediënt 2: Bart Lammers - Burenbond
Ingrediënt 3: Alle Postmus – Landelijke vereniging voor kleine kernen en bezig met landelijk netwerk voor zorgcoöperaties

Achtergrond:
Hoe zelforganisatie voor kwetsbaren concreet wordt
Tijdschrift Volkshuisvesting: collectieve solidariteit: samen voor ons eigen
Boek: Het nieuwe stadmaken

6. De paradox van de democratie

Burgerinitiatieven - van moestuinen tot stadsdorpen - zijn een warm bad van optimisme en gemeenschapszin. Ze krijgen veel support van formele instellingen. Maar zijn ze ook democratisch? Gemeenten hanteren een aantal democratische principes. In hoeverre voldoen deze initiatieven hier aan? Is dit vanuit hun optiek ook wenselijk en haalbaar? Andersom ervaren initiatiefnemers van kleinschalige projecten dat ze binnen een kader moeten passen om voor ondersteuning in aanmerking te komen. Hoe democratisch is de beoordeling van de formele instellingen en in hoeverre wordt er met alle stemmen rekening gehouden? Hoe kunnen de formele instellingen en burgerinitiatieven beter op elkaar aansluiten en elkaar versterken?

Hoofdlaborant: Jackie van der Kroft - Vrijwilligersacademie

Ingrediënt 1: Ama Koranteng-Kumi – Bloei & Groei voor vrouwen van de buurt
Ingrediënt 2: Ada Wildekamp, secretaris Stadsdorp Centrum Oost

Achtergrond:
Bewoners kunnen buurtrechten goed gebruiken
Hoe we uit het ideologische doe-democratie-debat kunnen komen
Eigen kracht en zelfregie lijken verder weg dan ooit

7. Verplicht vrijwillig

De Participatiewet – die van bijstandsgerechtigden een vrijwillige tegenprestatie eist – tornt aan de grens tussen verplicht en vrijwillig. Gemeentes mogen van bijstandsgerechtigden een tegenprestatie eisen en wie dat weigert krijgt een strafkorting opgelegd. Kunnen we actief burgerschap verplichten en is het juridisch afdwingbaar?

Hoofdlaborant: Catelijne Akkermans - Eropaf! @ CO en Bureau Akkermans

Ingrediënt 1: Bart Henderson, Teamanager Taskforce Tegenprestatie Gemeente Rotterdam
Ingrediënt 2: Astrid Aartsen. Prikt papier in het Rotterdamse 'Werk Loont Programma' en schrijft >hier< over haar ervaringen.
Ingrediënt 3: De bijstandsbond (Amsterdams informatiepunt arbeid en sociale zekerheid)

Achtergrond:
De Activeringsfabriek op Sociale Vraagstukken
Artikel: Tegenprestatie naar vermogen, de pro's en contra's
Artikel: Tegenprestatie als afschrikmiddel is respectloos en vijandig
Debat: Buitenhof met de Rotterdamse wethouders Struijvenberg (Leefbaar Rotterdam) en de Groningse wethouder Gijsbertsen (Groen Links) vanaf 13'55''

8. Burgermoed

Burgers nemen steeds vaker een rol in het bevorderen van sociale veiligheid, bijvoorbeeld in de rol van 'buurtvader' of straatcoach. Leidt dit tot repressie of dialoog?

Hoofdlaborant: Charlotte Kemmeren – AKMI Hogeschool van Amsterdam

Ingrediënt 1: Said Bensallam - connect. Lees hier: de vaste route van Said Bensallam.
Ingrediënt 2: Lody van de Kamp – Rabbijn, schrijver, zakenman, politicus. @lodyvdkamp
Ingrediënt 3: Teun Eikenaar – Radboud universiteit Nijmegen
Ingredient 4: Halima Maakoul – Hulplijn radicalisering en Hogeschool van Amsterdam

9. Buurtgezin of gedwongen uithuisplaatsing

Ook in de jeugdzorg verschuiven de rollen tussen formeel en informeel. Hillary Clinton stelde: 'It takes a village to raise a child'. Nemen we de verantwoordelijkheid voor het opvoeden van elkaars kinderen? Gezinnen maken hun eigen plan. Steungezinnen uit de buurt dienen als voorbeeld en steunpilaar.

Hoofdlaborant: Lucas Middelhoff Bestuurder MEE Zuidoost Brabant (tot 1-10-2015)

Ingrediënt 1: Leontine Bibo - Buurtgezinnen
Ingrediënt 2: Monique Bontje – Eigen Plan
Ingrediënt 3: Katherine Diaz - Onderzoeker/analist Top1000 Actiecentrum Veiligheid Gemeente Amsterdam (ovb)
Ingrediënt 4: Gert Schout – Zie hier Gert Schout op Sociale vraagstukken

Achtergrond:
Doortastende jeugdzorg op Sociale Vraagstukken
Gert Schout: Jeugdzorg moet niet terug, ze moet vooruit

10. Schulddienstverlening Anders

Schuldhulpverlening is vergaand geformaliseerd en is een systeemwereld op zich. Schuldenaren die met schuldhulpverlening te maken krijgen snappen vaak niets van de ingewikkelde procedures en protocollen. Hoe kunnen mensen weer eigenaar worden van hun eigen financiële problemen en -vooral- van de oplossing hiervan?

Hoofdlaborant: Christine Kuiper - Movisie Bezig met schulden en schuldhulp anders. Ook organiseert zij 'Besparen op schulden'.

Ingrediënt 1: Bert van Putten – Beleidsregisseur maatschappelijke zorg en jeugd Gemeente Harderwijk
Ingrediënt 2: Gijs Haanschoten - Coördinator VONK, PAPERMATE & GRIP OP JE GELD
Ingrediënt 3: Erik Wals – Beschermingsbewindvoerder bij Eropaf! ondersteuning
Ingrediënt 4: lene Miguel (ervaringsdeskundige) www.TEAMED.nl, Spaarndammerbuurt

Achtergrond:
Schuldhulpverlening anders op Sociale Vraagstukken
Reporter-Radio: Schuldhulpverlening schiet ernstig tekort
MOVISIE dossier: Wat werkt bij schuldhulpverlening

11. De nieuwe sociale professional in opleiding

De opkomst van bottom-up initiatieven en de overdracht van werk aan vrijwilligers verandert de positie van nieuwe sociale professionals. Wat wordt er in het werkveld verwacht van toekomstige professionals, waar is hun plek tussen bestaande structuren en informeel initiatief en hoe moeten de sociaal-agogische opleidingen hierop inspelen? In gesprek over de toekomst van het hoger sociaal onderwijs.
Hoofdlaborant: Rob Andeweg – Programmamanager Integraal Sociaal Werk HVA

Ingrediënt 1: Studenten programma ISW (ovb)
Ingrediënt 2: Marco Carl van Stralen – Community Development - Hogeschool Utrecht
Ingrediënt 3: Sebastian Abdallah – Hogeschool van Amsterdam Youth Spot

Achtergrond:
Toekomst hoger sociaal onderwijs op Sociale Vraagstukken
Sozio: Wat een professional echt moet leren laat zich maar moeilijk onderwijzen
Is de professional van de toekomst er echt?
Movisie: krachtgerichte sociale zorg
Integraal sociaal werk – Blog
Integraal sociaal werk - Film

12. Tijdelijk thuis: vluchtelingen onder dak bij gastgezinnen

Om vluchtelingen op te vangen hebben 15.000 gastgezinnen zich aangemeld bij een burgerinitiatief. Is dit tijdelijke solidariteit of staan we aan het begin van een nieuwe beweging?

Hoofdlaborant: Fiet Meijer - Vrijwilligeracademie

Ingrediënt 1: Frits ter Kuile – Jeanette Noelhuis
Ingrediënt 2: Bewoner Jeanette Noelhuis
Ingrediënt 3: Loes Leatemia – Schleijpen en Leatemia
Ingredient 4: Marieke Stopel - Pharos

Achtergrond:
Vluchtelingen: een andere mindset voor Europa?

13. Zelfbeheer in de maatschappelijke opvang

Gezamenlijk zelfbeheer blijkt in de maatschappelijke opvang effectief te zijn. Van hulpverlenen naar ondersteunen en mogelijk maken. In Je Eigen Stek (JES) zijn de bewoners elkaars ondersteuner en hulpverlener. Kunnen we dit concept uitbreiden? Hoe houden we het effectief? Waar zit hier de spanning tussen formeel en informeel?

Hoofdlaborant: Carolien de Jong **-** Bestuur Eropaf!

Ingrediënt 1: Jamal Mechbal – Ex- bewoner en ervaringsdeskundig ondersteuner JES Amsterdam
Ingrediënt 2: Max Huber – onderzoeker en ontwikkelaar Hogeschool van Amsterdam
Ingrediënt 3: Ton Schouten, voorzitter JES
Ingrediënt 4: Michiel Lochtenberg Ondersteuner bij JES

Achtergrond:
Wij kunnen het beter HVA en Trimbos
Maatschappelijke opvang in zelfbeheer MOVISIE
Zelfbeheer? Liever samen sturing Sociale Vraagstukken
Oud bewoners over hun ervaring in en na Je eigen Stek Onderzoek HVA en Eropaf!